

**Uchwała nr 44/03/2021
Rady Naukowej Kolegium Nauk Przyrodniczych
Uniwersytetu Rzeszowskiego
z dnia 18 marca 2021 r.**

**w sprawie przyjęcia Zasad Dobrej Praktyki Naukowej
w Kolegium Nauk Przyrodniczych**

Na podstawie §42 ust.1 pkt 3 Statutu Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rada Naukowa Kolegium Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Rzeszowskiego postanawia:

§ 1

Przyjąć Zasady Dobrej Praktyki Naukowej w Kolegium Nauk Przyrodniczych.

§ 2

Zasady Dobrej Praktyki Naukowej w Kolegium Nauk Przyrodniczych stanowią załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Naukowej
Kolegium Nauk Przyrodniczych
Uniwersytetu Rzeszowskiego
Prorektor ds. Kolegium

prof. dr hab. Idalia Kasprzyk

Zasady Dobrej Praktyki Naukowej w Kolegium Nauk Przyrodniczych UR

Obszary, w których nieodzowne jest stosowanie dobrych praktyk

1. Uczciwość badań i rzetelność przedstawiania wyników

Dobre praktyki w tym zakresie polegają na zachowaniu uczciwości intencji podejmowanych działań oraz rzetelności na wszystkich etapach badań - od postawienia hipotezy naukowej, poprzez właściwy dobór metod, do uzyskania wyników i ich dyskusji. Do dobrych praktyk należy również zachowanie krytycznej postawy wobec rezultatów własnych badań, otwartość na polemikę z innymi badaczami, uczciwe uznawanie udziału współpracowników, roli konkurentów i poprzędników oraz niezależność od wpływu podmiotów zewnętrznych. Naukowiec jest odpowiedzialny także za obiekty badań. Badania na ludziach i zwierzętach oraz GMO (Genetycznie Modyfikowane Organizmy), GMM (Genetycznie Modyfikowane Mikroorganizmy) mogą być prowadzone po uzyskaniu odpowiednich pozwoleń. Rzetelność dotyczy również relacji pomiędzy naukowcem a instytucją finansującą i musi przejawiać się ona w prawidłowym wykorzystaniu środków finansowych oraz udostępnianiu informacji o źródłach finansowania badań.

2. Zabezpieczanie i przechowywanie wyników badań

Wyniki badań powinny opierać się na weryfikowalnych dowodach. Skrupulatne dokumentowanie wyników stanowi podstawowy obowiązek każdego pracownika naukowego. Dane z badań powinny być zarchiwizowane w trwałej i odpowiednio opisanej postaci, w sposób uniemożliwiający manipulowanie nimi i zapewniający ich dostępność po opublikowaniu wyników badań. Poprzez dane rozumie się tu wyniki pierwotne, na których zostały lub zostaną oparte publikacje, a w niektórych przypadkach również próbki czy materiały. Rekomenduje się, by zagregowane dane były przechowywane przez jednostkę badawczą, w której zostały wytworzone, przez odpowiednio długi okres (tj. 5 lat) i były

dostępne w celach ewentualnego audytu dokonywanego przez jednostkę finansującą badania.

3. Warunki uznania autorstwa publikacji

Autorstwo przypisuje się osobie, która brała czynny udział w planowaniu badań, uzyskiwaniu, analizie lub interpretacji wyników, pisała roboczą wersję danego artykułu lub wprowadzała ważne poprawki merytoryczne oraz zatwierdziła ostateczną wersję artykułu. Autor pracy przyjmuje odpowiedzialność za wszystkie jej aspekty.

Każdy zespół badawczy, planujący publikację, dokonuje wstępnego oszacowania udziału poszczególnych osób i kalkulację końcową w oparciu o faktyczny, udokumentowany wkład pracy oraz ustala kolejność podawania autorów. Minimalnym kryterium współautorstwa jest udział w stworzeniu koncepcji badań, ich przeprowadzeniu, interpretacji lub przygotowaniu publikacji w obszarze specjalności współautora, w co najmniej w takiej części, która wystarcza do tego, aby podjął on za nią odpowiedzialność. Gdy występuje więcej niż jeden autor publikacji, jeden z nich (za zgodą pozostałych) formalnie akceptuje odpowiedzialność za całość publikacji. Współautorstwa honorowe są niedopuszczalne.

Nie stanowią tytułu do współautorstwa, skądinąd ważne dla pracy naukowej, takie działania jak: pozyskiwanie funduszy, dostarczenie materiałów, wyszkolenie w stosowaniu metod, zbieranie i zestawianie danych czy kierowanie instytucją, w której badania są prowadzone. Wkład w publikację innych osób, niż współautorzy, musi być odpowiednio zaznaczony, zwyczajowo w podziękowaniach.

4. Właściwe kierownictwo i kształtowanie młodej kadry

Stworzenie klimatu dla realizacji dobrych praktyk naukowych jest powinnością kierownictwa jednostek oraz samodzielnej kadry naukowej. Do zadań kierownika jednostki należy dbanie o właściwe procedury badań prowadzonych przez jego podwładnych, reagowanie na wszelkie formy nadużyć w pracy badawczej i dbanie o rozwój naukowy młodej kadry. Do dobrych praktyk w tym aspekcie należy transparentność w przyznawaniu funduszy na badania przez przełożonych oraz zachowanie zasady podległości służbowej, zgodnie z odpowiednim zarządzeniem Rektora UR.

W zespole badawczym odpowiedzialność za rozwój naukowy młodego stażem pracownika ponosi jego opiekun, który jest odpowiedzialny za rzetelne przeprowadzenie podejmowanych przez tego pracownika badań.

Bardzo ważnym elementem systemu jest edukacja i formowanie studentów i młodych pracowników naukowych, szczególnie w czasie przygotowania prac dyplomowych i doktorskich.

5. Unikanie konfliktu interesów

Konflikt interesów może powstać, gdy kierownik zespołu badawczego może odnosić korzyści materialne w wyniku prowadzonych badań czy z tytułu prowadzenia projektu lub gdy istnieją sprzeczności zobowiązań. Należy zrezygnować z recenzji dorobku naukowego, projektu badawczego, pracy naukowej innego badacza, jeśli zachodzi podejrzenie o wzajemne powiązania z autorami badań.

6. Przewinienia i nierzetelność w badaniach naukowych

Falszowanie czy fabrykowanie wyników uznaje się za rażące przewinienie, podobnie jak popełnienie plagiatu. Takie zachowania są podstawą do wszczęcia postępowania wyjaśniającego, a w dalszej kolejności dyscyplinarnego. Do zachowań nagannych należy popełnienie autoplagerstwa, nieuczciwa recenzja, podejmowanie się recenzji pomimo braku kompetencji lub w sytuacji konfliktu interesów, a także zgoda na nieuprawnione współautorstwo. Niedopuszczalnym zachowaniem jest zmuszanie podwładnych do akceptowania nieuprawnionego współautorstwa osób nie biorących udziału w badaniach. Nagannym jest nadmierne i nieuzasadnione cytowanie własnych prac, a także cytowanie prac innych osób z zamiarem zwiększenia wskaźnika cytowalności ich autorów. Do niewłaściwych zachowań należy fałszowanie swojej pozycji naukowej, wyolbrzymianie swoich osiągnięć naukowych, marnowanie środków finansowych przeznaczonych na badania oraz wykorzystanie badań naukowych innych autorów bez ich zgody lub z naruszeniem procedury cytowania.

Fakt naruszenia zasad dobrej praktyki naukowej należy zgłosić bezpośrednio przełożonemu oraz Prorektorowi ds. Kolegium Nauk Przyrodniczych.

Dokument został przygotowany w oparciu o:

Kodeks Etyki Nauczycieli Akademickich Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 25 czerwca 2020

Rekomendacje Zespołu ds. Etyki w Nauce przy Przewodniczącym KBN, 16 listopada 2000

Kodeks Narodowego Centrum Nauki dotyczący rzetelności badań naukowych i starania o fundusze na badania;
Załącznik do uchwały Rady NCN nr 39/2016 z dnia 11 maja 2016 r.

Kodeks Etyki Pracownika Naukowego, Uchwała 2/2020 Zgromadzenia Ogólnego PAN, 25.06.2020

Gawęcki J. 2008. Etyka w badaniach naukowych. Zesz. Probl. Post. Nauk Rol. 530: 95-104